

در پوست قصه‌ها :

سینمای رنشان بنی‌اعتماد

سعید عقیقی

سرشناسه	: عقیقی، سعید، ۱۳۴۹ -
عنوان پدید آورنده	: زیر پوست قصه‌ها: سینمای رخشان بنی اعتماد / ویراستار سحر خوشنام.
مشخصات نشر	: تهران: روزنه، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	: ۱۹۲ ص: ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س.م
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۳۳۴-۵۷۶-۱
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیپا
عنوان دیگر	: سینمای رخشان بنی‌اعتماد.
موضوع	: بنی‌اعتماد، رخشان، ۱۳۲۳ - - نقد و تفسیر
موضوع	: سینما - - ایران - - تهیه‌کنندگان و کارگردانان
موضوع	: واقع‌گرایی در سینما
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۴ ع۷ پ ۸۶۷ / ۳ / ۱۹۹۸ PN
رده‌بندی دی‌سی	: ۷۸۱/۴۳۰۲۳۳۰۹۲
شمار کتابشناس ملی	: ۴۱۱۹۲۳۴

زیر پوست قصه‌ها:

سینمای رخشان بنی‌اعتماد

نویسنده: سعید عقیقی

مجری طرح: محمدعلی میری

طرح جلد: امیر اثباتر

ویراستار: سحر خوشنام

صفحه‌آرا: اکرم مداح

چاپ اول: ۱۳۹۵

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۶۵۰۰ تومان

چاپ و صحافی: شادرنگ

آدرس: خیابان مطهری، خیابان میرزای شیرازی جنوبی، پلاک ۲۰۲، طبقه ۳، انتشارات روزنه

☎ شماره: ۸۶۰۳۴۳۵۹

☎ تلفن: ۸۸۵۳۷۳۰-۸۸۵۳۶۳۱

ISBN: 978-964-334-576-1

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۳۴-۵۷۶-۱

فهرست

۷	پیش درآمد
۹	فصل یکم: واقعیت به عنوان سند
۳۷	فصل دوم: واقعیت به عنوان داستان
۶۳	فصل سوم: واقعیت به عنوان میزانشن
۷۷	فصل چهارم: واقعیت و تاریخ: شباهت‌ها و تفاوت‌ها
۸۹	فصل پنجم: واقعیت پنهان: زنان در آستانه
۱۰۳	فصل ششم: واقعیت و انتزاع: بانوی اردی‌بهشت
۱۱۱	فصل هفتم: واقعیت و اجتماع: زیر پوست شهر
۱۲۳	فصل هشتم: واقعیت در گذر زمان: قصه‌ها
۱۴۳	پیوست: گفت و گو
۱۶۹	سالشمار زندگی رخشان بنی‌اعتماد
۱۷۷	فیلم‌شناسی

پیش درآمد

مفهوم واقعیت در فرهنگ ایرانی، خود مُصلی بیچیده و چندوجهی است. از یک سو، پرسش "واقعیت چیست؟" جان با مسئولیت هنرمند درآمیخته که گویی در هر اثرش باید پاسخی کامل، ساینده، "انعکننده" و "واقعی" برای هر رخداد واقعی در آستین داشته باشد و از سوی دیگر، ترکیب ناخودآگاه جمعی و موانع آشکار و پنهان بر این تصور صحه می‌گذارد که "سایه‌ای به واقعیت ممکن نیست". با این همه، تناقضی تا این حد غریب و لاینحل، هم‌چنان مورد توجه همگان است و طبق توافقی جمعی و نانوشته میان مردم و مسئولان فرهنگی، «وظیفه‌ی هنرمند، نمایش واقعیت‌های اجتماعی است». بی‌جهت نیست اگر سردرگمی استراتژی درام‌نویسی سینمای ایران با نوسان فکری و ایدئولوژیک گره خورده است و این دلیل نیست که همه به جای نقطه شروع و بسط رخدادهای که چشم‌انداز فیلم را تعیین می‌کنند، به دنبال نتیجه‌گیری پایانی‌اند. واقعیت در سینمای ایران چه مسیری را دنبال می‌کند؟ آیا مسیر واقع‌گرایانه‌ی فیلم‌سازی، از طریق اتصال به پایان‌بندی آرمانی و واقع‌گرای موفق می‌شود تناسب خود را حفظ کند، یا فصل پایانی هر فیلم، دستاورد منطقی همان رخدادهای گسترش یافته در متن واقع‌گرایانه است؟

موضوع این پژوهش، بررسی و تحلیل جزء به جزء فیلم‌های رخشان بنی اعتماد نیست، هرچند که برحسب ضرورت، به این مهم نیز می‌پردازد. کتاب می‌کوشد از مسیر تبادل میان نقد زیبایی‌شناسانه و مطالعات اجتماعی، به این دو پرسش پاسخ دهد:

۱. واقعیت در فیلم‌های بنی‌اعتماد چه جایگاهی دارد؟

۲. دسته‌بندی فیلم‌های او بر مبنای واقع‌گرایی تا چه حد امکان‌پذیر است؟

بر همین اساس، فصل‌بندی کتاب با کنار گذاشتن شیوه‌ی مرسوم «فیلم به فیلم»، همین دو پرسش را در آثار مستند و داستانی بنی‌اعتماد پی می‌گیرد، و ادعا ندارد که پاسخ را یافته است. چه بسا خواننده در مسیر جست‌وجو به پرسش‌های تازه‌ای دست یابد. اگر چنین شود، نویسنده به یکی از هدف‌های خود رسیده است. از رخشان بنی‌اعتماد برای یاری بی‌دریغ‌اش متشکرم، همین‌طور از محمدعلی حیدری، و تمام کارکنان انتشارات روزنه.

سعید عقیقی

تیر ۹۴